РИЖИКОВА М. Д.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСНОВНІ ЖАНРОВІ ФОРМИ ВТІЛЕННЯ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ЛАУДАТИВНОГО ДИСКУРСУ

У статті розглядається поняття мовленнєвого жанру, аналізуються існуючі підходи до класифікації дискурсивних жанрів, а також виокремлюються жанри лаудативного дискурсу.
Ключові слова: жанр, мовленнєвий жанр, дискурс, лаудативний дискурс.

В статье рассматривается понятие речевого жанра, анализируются существующие подходы к классификации дискурсивных жанров, а также выделяются жанры лаудативного дискурса.
Ключевые слова: жанр, речевой жанр, дискурс, лаудативный дискурс.

The article deals with the notions of speech genre, the author describes existing approaches toward genre classification, defines main genres of the laudatory discourse.
Key words: genre, speech genre, discourse, laudatory discourse.

Актуальність. Важливим компонентом безпосереднього спілкування є використання мовленнєвих жанрів – типізованих схем мовленнєвих дій, закріплених у суспільному обігу, що мають специфічну притаманну їм тематику, будову та стилістичне забарвлення (М. Бахтін, Т. Добжинська, Т. Шмельова). Володіння певним набором мовленнєвих жанрів є невід'ємною складовою комунікативної компетенції мовця [1].

Дослідження мовленнєвих жанрів відповідає загальній тенденції сучасних мовознавчих досліджень до аналізу мовних і мовленнєвих явищ у прагматичному аспекті (Н. Арутюнова, Е. Атаян, В. Гак, Ю. Лотман, Ч. Морріс і Ч. Пірс, О. Селіванова), пошуку нового в структурі мовних творів у їхньому зв'язку з комунікативною ситуацією, компонентами якої є суб'єкти комунікації, відношення між ними, знання суб'єктів, їхніх інтенцій тощо (Т. ван Дейк, Л. Іванова, В. Маслова, Г. Почепцов, А. Папіна, Н. Слухай, З. Тураєва), а також до розробки нового напряму в мовознавстві – теолінгвістики (О. Гадомський, Г. Гріненко, Н. Мечковська) [2].

Теорія мовленнєвих жанрів (або генристика [3]) є суміжною дисципліною із загальною теорією дискурсу, соціо- та психолінгвістикою, когнітивістикою, неориторикою, стилістикою, лінгвістикою тексту та іншими дисциплінами комунікативного циклу. Жанроутворення все більше рухається у напрямку міждисциплінарних досліджень, оскільки об'єктом вивчення стає мовлення не "ідеальної", а реальної людини, де

© *Рижикова М. Д.*

найважливіше значення має соціальний контекст, психологічні характеристики комуніканта та ін.[4]. Сучасні лінгвісти все більше уваги приділяють дискурсивному підходу до вивчення мовленнєвих жанрів (Е.А. Селіванова, М.Н. Кожина, Т.В. Шмельова, А. Вежбицька, К.Ф. Сєдов, В.В. Демент'єв та інші). Актуальність дискурсивного підходу також можна пояснити інтересом дослідників до опису мовленнєвої поведінки індивіда в стереотипних комунікативних ситуаціях, що формалізуються саме в дискурсивних жанрах, які мають діалогічну природу [5].

Жанри багатьох видів дискурсу є добре вивченими, зокрема політичного (В. Базильова, О. Баранов, Н. Купіна, З. Попова, П. Серіо), ділового (Т.Астафурова, Н.Кузнєцова, Н.Трошина), масово-інформаційного (І. Алещанов, О. Гусєва, Б. Зільберт, А. Капішнікова, М. Ягубова), рекламного (О. Денисова, О. Домовець, В. Зірка, О.Ільїнова, Т.Лівшиц, Ю.Пирогова, Н.Слухай), наукового (В.Богданова, Л. Васильєв, М. Кожина, М. Котюрова, В. Яцко), педагогічного (В. Карасик, Лєнєц, Ж. Мілованова), релігійного (Г. Агеєв, О. Грудєва, В. Карасик, О. Крилова, Л. Крисін, О. Прохватілова). Меншою мірою висвітлено специфіку спортивного (І. Аксьонова, Л. Зільберт, О. Панкратова) та медичного дискурсів (Л. Бейлінсон) [2]. Проте лінгвістика досі не володіє відносно повним переліком мовленнєвих жанрів, відсутні праці, присвячені комплексному науковому описові лінгвістичних особливостей та специфіки деяких жанрів, зокрема жанрів лаудативного дискурсу. Так, дослідження лаудативного дискурсу дозволяє стверджувати, що всі його жанри об'єднує спільна інтенція мовця – мета похвалити.

Отже, **актуальність** дослідження зумовлена зростаючим інтересом сучасних лінгвістів до використання дискурсивного підходу у вивченні різновидів жанрів, а також відсутністю ґрунтовних лінгвістичних досліджень жанрів лаудативного дискурсу.

Мета. Головною метою дослідження було визначення жанрів лаудативного дискурсу, опис їхніх дискурсивних характеристик, а також виокремлення жанрів, які є типовими для англійських лінгвокультур. Для досягнення мети необхідно проаналізувати поняття *жанру* та *мовленнєвого жанру*, а також існуючі підходи до класифікації жанрів у лінгвістиці.

Об'єктом дослідження був сучасний англомовний лаудативний дискурс. **Предметом** – мовленнєві та прагматичні особливості жанрів лаудативного дискурсу.

Матеріал дослідження становили англомовні тексти, що належать до лаудативного дискурсу, а саме некрологи, рецензії, видавничі рекламні оголошення, промови свідка нареченого на весіллі, надгробні промови, загальною кількістю 183 тексти, відібраних методом суцільної вибірки з Інтернет-видань.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі виокремлення та опису жанрів лаудативного дискурсу, а також у визначенні лаудативних жанрів, поширених в англомовних лінгвокультурах.

Міждисциплінарна сутність поняття дискурсу підкреслюється у визначенні цього феномену, даному В. І. Карасиком: "Дискурс є явищем, проміжним між мовленням, спілкуванням, мовною поведінкою, з одного боку, і фіксованим текстом, що залишається в "сухому залишку" спілкування, – з іншого" [6:6–7]. Багатоаспектність дискурсу зумовила, зокрема, множинність його визначень, видів, жанрів та порівняно швидку еволюцію в концепціях навіть того самого наукового напряму. Так, за комунікативною метою мовця можна виокремити новий, до теперешнього часу не досліджений вид дискурсу – лаудативний.

Термін "лаудація" походить від латинського слова "laudare" – "вихваляння". У широкому розумінні лаудація – це похвала, а головною прагматичною метою лаудативного дискурсу є висловлення похвали. Згідно зі словарними даними, похвала – це "утішний відгук, схвалення" Хвалити означає 1) "висловлювати схвалення, похвалу кому-небудь, чому-небудь", 2) "вихваляти, прославляти, славословити". Таким чином, у широкому розумінні лаудативний дискурс можна визначити як єдність вербального та невербального, як складне комунікативне явище, що включає як мовні, так і позамовні чинники; головною метою мовця у лаудативному дискурсі є висловлення похвали. Хоча термін *лаудативний дискурс* є порівняно новим, термін *лаудація* вже впродовж довгого часу використовується у риториці та у літературознавстві [7].

Лаудативний дискурс не можна зарахувати до якоїсь однієї сфери використання мови, оскільки елементи лаудації можуть бути присутніми у багатьох видах дискурсу. Наприклад, політик використовує лаудацію у передвиборчому виступі – він хвалить себе та свої дії для того, щоб переконати виборців віддати за нього голос. Можна припустити, що лаудативні жанри також перетинаються із жанрами тих видів дискурсу, із яким він перетинається. З такою самою метою – метою переконання – похвала використовується у рекламних оголошеннях. Лаудація також

використовується в академічному дискурсі: у схвальній рецензії, рекомендації, відгуку. Оскільки походження терміну "лаудація" тісно пов'язане з терміном "панегірик", лаудативний дискурс також перетинається із релігійним. Вихваляння також використовується у судовому дискурсі (вихваляння адвокатом свого підзахисного), у сфері ЗМІ (стаття, мета якої є похвалити людину, подію, предмет тощо), у мережі Інтернет (напр., вихваляння особистості самої себе на сайті знайомств) та ін.

Перш, ніж виокремити жанри лаудативного дискурсу, слід визначити поняття "жанр", а також розглянути існуючі підходи до класифікації жанрів у лінгвістиці.

Поняття жанру на будь-які види дискурсу було поширене М. М. Бахтіним, який визначає його як відносно стійке висловлення певної сфери використання мови. Людське мовлення у типових ситуаціях відливається в готові форми мовленнєвих жанрів, які "організують наше мовлення майже так, як його організують граматичні форми" [8:237]. Л. Пономарьова визначає мовленнєві жанри як певний набір типізованих, стандартизованих та структурованих уривків текстів [9]. У даному дослідженні мовленнєвий жанр розуміється як вербальне оформлення типової ситуації соціальної взаємодії людей [10; 11].

Дискусійним залишається не лише загальне питання наукового визначення поняття "мовленнєвий жанр", але й питання класифікації жанрів та принципів їх єдиного формального опису; невизначена кількість мовленнєвих жанрів, оскільки це питання залежить від критеріїв виокремлення жанрів.

У сучасній лінгвістиці існують декілька напрямів та підходів до дослідження мовленнєвих жанрів: із урахуванням їхнього функціонування (у межах конкретного мовленнєвого жанру в різних сферах мовного спілкування та в конкрентій сфері мовного спілкування); лексичний, стилістичний та мовознавчий [12:27]; соціологічний, структурний (так звані жанрові схеми) та лексико-граматичний (характеристика за лексичніми та/або граматичними ознаками); за типовою комунікативною метою, які притаманні дискурсивним суспільствам [13].

М. М. Бахтін здійснив першу спробу класифікації мовленнєвих жанрів, пояснюючи їхню різноманітність залежністю від ситуації, соціального стану, особистих взаємовідносин учасників спілкування та екстралінгвістичних чинників. Дослідник розрізняє усні та писемні жанри;

первинні (або прості: репліки усного діалогу – салонного, фамільярного, діалогу в групі, сімейно-побутового, суспільно-політичного, філософського; побутові розповіді, листи, щоденники, протоколи) та вторинні (складні або молвеннєві події [14]: жанри літератури, науки, публіцистичні) жанри.

Н. Д. Арутюнова класифікує жанри за ілокутивним критерієм та пропонує розрізняти інформативний діалог, прескриптивний діалог (заснований на діяльностному спілкуванні), обмін думками з метою прийняття рішення або з'ясування істини (дискусія, суперечка), діалог, що має на меті встановлення або врегулювання міжособистих стосунків, дозвільно-мовленнєві жанри (емоційний, артистичний, інтелектуальний діалог) [15]. В. І. Карасик уважає, що жанри дискурсу виділяються або в межах дедуктивної моделі, що будується на основі тих чи тих ознак (мета, типи учасників, типи сценарію тощо), або на основі форм спілкування, які існують у мові природньо [6:145]. О. А. Земська виокремлює наступні жанри усного мовлення: інтерв'ю, дискусія, розмова, доповідь, репортаж, розповідь. А. Кібрик відзначає також рекламний виступ, передвибрчий виступ, проповідь, молитву, тост, анекдот та присягу [13]. Т. В. Шмельова розподіляє жанри на чотири класи: оцінні (змінюють самопочуття учасників спілкування, співвідносять їхні дії, якості та ін), інформативні, перформативні (формують події соціальної дійсності: вітання, привітання, вибачення, подяка та ін), імперативні (сприяють здійсненню/ нездійсненню певних подій: прохання, порада, вимога тощо) [16]. М. Ноеу пропонує "тексти – колонії", до яких відносить словники, рекламні видання, адресні книги, меню, списки покупок, книги рецептів, а також навіть графіті та написи на партах та у вбиральнях. Серед жанрів, які досліджує Дж. Байбер: дружня та ділова телефона розмова, академічна проза, офіційні документи, романтична проза, гумор, спортивний репортаж, спонтаний виступ. Р. Лонгакр жанрами вважає інструкцію, пояснення, наратив, оповідання і пророкування [13]. Сучасні дослідники виокремлюють такі мовленнєві жанри як записник (А. С. Юркевич [17]), духовне послання (І. Ю. Ярмульська [18]), маргінальні жанри, записи на полях у зошиті (Н. Ю. Плаксіна [4]), Інтернет-рецензію (Ю. Д. Кравченко [19]) тощо.

Дослідження жанрів лаудативного дискурсу можуть здійснюватися з використанням комунікативно-прагматичного підходу, що дозволяє чітко виділити типологічні групи мовленнєвих жанрів у певній сфері [9], а також

із застосуванням соціолінгвістичного підходу, оскільки цей вид дискурсу характеризується різними статусно-рольовими відносинами. Одним з чинників визначення мовленнєвого жанру є також індивідуальність мовця, індивідуальний мовний стиль, який включає також досвід мовця, риси його/її характеру, емоційність, експресивність. Для лаудативного дискурсу цей чинник є одним з визначальних, оскільки мова похвали в більшості випадків (як в писемній, так і в усній формах: видавниче рекламне оголошення, некролог, персональне оголошення на сайті знайомств, промова свідка на весіллі) є емоційною.

Мовленнєві жанри лаудативного дискурсу будуть дифіренціюватися з урахуванням підходів, запропонованими М. М. Бахтіном [8], Н. Д. Арутюновою (ілокутивний критерій) [15], О. І. Шейгал (інституціональний критерій) [20], Т. В. Шмельовою (комунікативно-прагматичний критерій) [16], Т. В. Анісімовою (концептуальний критерій) [21] та В. І. Гольдіним (за ступенем підготовки) [14]. Аналіз згаданих досліджень виявив наступні характеристики мовленнєвих жанрів: первинні / вторинні, прості (спонтанні) / складні (підготовлені), за комунікативною метою (оцінні, інформативні, етикетні, імперативні), інформативні / фатичні, тематично зумовлені / вільні, писемна / усна комунікація, офіційне / неофіційне спілкування, ділогічні / монологічні, мовленнєві / риторичні, за передбачуваною реакцією (її відсутність, сповільненість, безпосередня словесна реакція, реакція дією), за суб'єктно-адресатним відносинами (суспільно-інституційна комунікація; спілкування між інституцією та громадянином; між агентами в інституції), за розташуванням комунікантів (дискантне / недістантне), за кількістю комунікантів, за відношенням до події (циклічні, календарні, спонтанні), за характером головної інтенції (ритуальні, орієнтаційні, агональні).

Жанри лаудативного дискурсу являють собою вторинні жанри, за винятком констатації покращення стану хворого лікарем, який є єдиним первинним жанром; тематично зумовленими (окрім персонального оголошення у мережі Інтернет, оскільки таке спілкування не обмежене темою); діалогічними. У багатьох випадках лаудативні жанри спрямовані на більше, ніж одного адресата, винятком є констатація покращення стану хворого в розмові між лікарем та пацієнтом. Отже, можна визначити лаудативий дискурс як такий, якому притаманні суб'єктно-адресатні відносини "агент – суспільство".

Оскільки жанри лаудативного дискурсу є мотивованими темою, ситуацією, складом учасників, їхньою приналежностю до фаху, комунікативними намірами мовця та слухача, можна виокремити усні та писемні жанри. До усних жанрів лаудативного дискурсу належать спонтанна хвалебна промова, молитва подяки, констатація покращення стану здоров'я хворого, промова свідка на весіллі, передвиборчий виступ, усна реклама (у тому числі політична), заключний виступ адвоката на судовому слуханні, оголошення подяки в наказі, похвала святим. Серед писемних жанрів – тих, що сприймаються через читання, слід відзначити епітафію, некролог, схвальну статтю або рецензію на книгу, фільм тощо, видавниче рекламне оголошення, відгук, рекомендацію, персональне оголошення у мережі Інтернет.

Серед жанрів лаудативного дискурсу простими або спонтанними можна вважати ті, які склалися в умовах безпосереднього спілкування та мають просту композицію, тобто реалізуються у вигляді висловлення-репліки та не готуються заздалегідь, на відміну від складних жанрів. Такими жанрами слід вважати похвалу в дискурсі сімейного спілкування (похвала дитини), академічному (похвала студента або учня), медичному (констатація покращення стану здоров'я хворого), релігійному (молитва подяки). Складні (заздалегідь підготовлені) жанри будуються за певною структурою монологічного типу (промова свідка на весіллі, некролог, промова на День подяки, рецензія, видавниче рекламне оголошення, рекомендація тощо).

Усі жанри лаудативного дискурсу відносяться до оцінних мовленнєвих жанрів, що висловлюють позитивну оцінку. У свою чергу, серед них можна також виокремити наступні жанри: ділові документи (рецензія, відгук, рекомендація), публіцистичні виступи (хвалебна промова, передвиборчий виступ, промова свідка на весіллі, молитва подяки, надгробна промова, заключний виступ адвоката в суді), короткі побутові жанри (констатація лікарем покращення стану хворого), жанр письмового спілкування (персональне Інтернет-оголошення), публіцистичні жанри (видавниче рекламне оголошення, похвальна рецензія на книгу або фільм, некролог).

До офіційних жанрів відносяться передвиборчій виступ, схвальна стаття, рецензія, оголошення подяки в наказі тощо. Неофіційними вважаються такі, як констатація лікарем покращення стану хворого, персональне оголошення і похвала святим.

За критерієм інформативності / фатичності лаудативний дискурс характеризується обома видами жанрів. Наприклад, інформативними слід вважати вихвальну статтю або рецензію на книгу / фільм, відгук, передвиборчій виступ. Фатичними є такі жанри як: похвала святим, заключний виступ адвоката, епітафія.

Комуніканти в жанрах лаудативного дискурсу можуть бути розташовані як дистанційно (наприклад, відгук, рекомендація, схвальна стаття, схвальна реклама та ін.), так і недистанційно (заключний виступ адвоката, хвалебна промова).

За відношенням до подій жанри лаудативного дискурсу поділяються на спонтанні (схвальна стаття, рецензія, рекомендація), календарні (похвала святим) та циклічні (передвиборчий виступ).

Лаудативні жанри можна класифікувати за характером головної інтенції на ритуальні або епідейктичні (епітафія, заключний виступ адвоката, промова свідка на весіллі), орієнтаційні (схвальна рекомендація, відгук, рецензія) та агональні (схвальна реклама, передвиборчій виступ).

Реакція адресата в лаудативному дискурсі може бути відсутньою (якщо ілокутивна мета не досягнена, адресат залишився байдужим) або сповільненою (наприклад, вихвальна рекомендація не відразу сприяє діям, для цього потрібен час або думки інших адресатів). Адресат може відреагувати словом (на подяку в наказі, схвальну статтю та ін.) або дією (публікація книги, відповідним вибором під час голосування).

Похвала має тісний зв’язок із компліментом, оскільки говорячи комплімент, мовець власне хвалить певні риси характеру або зовнішності людини. Але комплімент не можна вважати жанром лаудативного дискурсу. Комплімент – похвала, що викликана прагненням сказати люб’язність або потішити (полестити) когось; ввічливі слова, висловлені усно або письмово, привітання; поклін; вітання. Прагматичною метою компліменту є встановлення контакту та підтримка добрих стосунків, у той час, коли лаудація має за первинну ілокутивну мету вихваляння для викликання певних почуттів або спонукання до певних дій. Як справедливо зауважує О. С. Ісерс [22], для похвали головною метою є позитивна оцінка, а для компліменту – демонстрація прихильності. Незгода адресата з мовцем не означає невдачу для компліменту. Лаудація передбачає оцінку якостей, знань, умінь адресата; щоб отримати похвалу необхідно зробити щось, проявити себе з кращого боку. Комплімент не обмежує себе в цьому плані [22:178].

Зважаючи на слушне зауваження Н. Д. Арутюнової про те, що в реальному житті жанри рідко бувають представлені у чистому вигляді й вони різні за своїми цілями, слід відзначити, що перелічені вище жанри лаудативного дискурсу перетинаються із жанрами інших видів дискурсу, зокрема, рекламного (рекламні повідомлення, що містять експліцитну похвалу товару або послуги), релігійного (молитва подяки, похвали святим), академічного (схвальна рецензія, відгук, рекомендація), медичного (констатація лікарем покращення здоров'я пацієнта), політичного (політична реклама, передвиборчі виступи політиків), юридичного (заключний виступ адвоката під час судового слухання), дискурсу ЗМІ (схвальна стаття, схвальна рецензія на книгу або художній фільм), Інтернет-дискурсу (персональне оголошення у мережі Інтернет) та дискурсу сімейного спілкування (похвала дитини).

Отже, лаудативний дискурс характеризується великою кількістю жанрів, які притаманні різним лінгвокультурам. Однак, деякі з них мають також і національно-культурні особливості: той самий жанр може бути поширеним в одній лінгвокультурі, але рідко використовуватися в іншій. Наприклад, жанр некрологу є більш поширеним в англомовному світі, ніж, наприклад, в українській культурі. Близьким жанром до некрологу є надгробна промова, яка також є особливою рисою англійських лінгвокультур. Найголовнішою відмінністю від некрологу є характер сприйняття (некролог призначений для читання, у той час як надгробну промову виголошують). Крім того, в інших лінгвокультурах не прийнято, щоб свідок нареченого виголошував промову на весіллі, проте, в англомовних країнах жодне весілля не обходиться без цієї промови, для якої характерне використання гумору. Відсутнім, наприклад, в українській культурі, але притаманним англомовним, є коротка (видавнича) анотація рекламного характеру, яка часто складається з цитат з рецензій. Близьким жанром є похвальна рецензія на книгу або фільм, що друкується у журналі або газеті. Іншим лаудативним жанром, притаманним англомовним культурам, є молитва подяки, яка виголошується за обіднім столом. Культурно-специфічною (притаманною лише американській лінгвокультурі) є молитва, що виголошується на День подяки. Релевантним для даного дослідження є характеристика саме цих жанрів.

Лаудативні англомовні жанри є оцінними, вторинними, тематично зумовленими, діалогічними, риторичними, складними (підготовленими заздалегідь) та передбачають наявність більш, ніж одного адресату, тому їх

суб'єктно-адресатними відносинами є тип "агент - суспільство". До інформативних жанрів відносяться молитва, видавниче рекламне оголошення та вихвальна рецензія, інші жанри – фатичні. Писемна комунікація включає некролог, видавниче рекламне оголошення та похвальну рецензію. До усної комунікації належать молитва подяки, надгробна промова та промова свідка на весіллі. Передбачена реакція адресата може бути відсутньою, реакцією словом або дією. Дистантне розташування комунікантів характерно для некрологу, видавничого рекламного оголошення та схвальної рецензії. За комунікативною метою жанри англомовного лаудативного дискурсу розрізняються як інформативні та етикетні (некролог, промова свідка нареченого на весіллі) та імперативні (схвальна рецензія). За критерієм відношення до події виокремлюються циклічні (молитва подяки) та спонтанні (всі інші) жанри. За характером головної інтенції відзначаються орієнтаційні (некролог, вихвальна рецензія), ритуальні (промова свідка на весіллі, молитва подяки, надгробна промова) та агональні (видавниче рекламне оголошення).

Отже, проаналізовані жанри відносяться до жанрів лаудативного дискурсу за єдністю критеріїв комунікативної мети та суб'єктно-адресатних відносин. Такими слід вважати наступні жанри: хвалебну промову, промову свідка нареченого на весіллі, молитву подяки, надгробну промову, рекламу (в тому числі політичну), передвиборчий виступ, заключний виступ адвоката в суді, констатацію покращення здоров'я хворого, оголошення вдячності у наказі, епітафію, некролог, схвальну статтю або рецензію на книгу, фільм тощо, видавниче рекламне оголошення, похвалу святим, схвальний відгук, рекомендацію, персональне оголошення у мережі Інтернет.

Власне жанри лаудативного дискурсу відрізняються один від одного за відмінностями характеристик ведучої інтенції, подійної локалізації, засобу та офіційності комунікації та ступеню підготовленості.

До жанрів лаудативного дискурсу, поширених в англомовних культурах, слід віднести некролог, промову свідка нареченого на весіллі, видавниче рекламне оголошення, молитву подяки, надгробну промову, схвальну рецензію на книгу або фільм.

Напрямами подальших розвідок можуть бути ґрунтовні дослідження лінгвістичних особливостей окремих жанрів лаудативного дискурсу, а також вивчення жанрів лаудативного дискурсу в порівняльному аспекті.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Дерпак О. В.* Конфронтативні мовленнєві жанри: комунікативно-прагматичний та мовний аспекти (на матеріалі української, англійської та польської мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.15 спец. “Загальне мовознавство” / О. В. Дерпак ; Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 16 с. 2. *Кот С. О.* Дискурсний аналіз проповіді як морально-духовного жанру словесності (на матеріалі православної Різдвяної проповіді) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 “Російська мова” / С. О. Кот ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006. – 20 с. 3. *Лебедева Н. Б.* Жанры естественной письменной речи / Н. Б. Лебедева // Антология речевых жанров: повседневная коммуникация. – М., 2007. – С. 116–123. 4. *Плаксина Н. Ю.* К проблеме выделения маргинальных жанров как нового объекта лингвистики [Электронный ресурс] / Н. Ю. Плаксина. – Режим доступа к ст. : http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/13.pdf. 5. *Габидуллина А. Р.* Жанры речи и жанры дискурса: к проблеме терминологии [Электронный ресурс] / А. Р. Габидуллина. – Режим доступа к ст. : http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/13.pdf. 6. *Карасик В. И.* Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2004. – 390 с. 7. *Фоменко О. С.* Лаудативний дискурс: прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти (на матеріалі англійської мови) / Олена Степанівна Фоменко, Марина Дмитрівна Рижикова // Мова і культура : наук. журнал. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 12. – Т.VII (132). – 360 с. – С. 5–12. 8. *Бахтин М. М.* Проблема речевых жанров / М. М. Бахтин // Эстетика словесного творчества. – М. : Иск-ва, 1979. – С. 237–289. 9. *Пономарьова Л.* Жанр законотворчості як писемний тип юридичного дискурсу [Електроний ресурс] / Людмила Пономарьова. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzvdpu/filologiya/. 10. *Дементьев В. В.* Изучение речевых жанров. Обзор работ в современной русистике / В. В. Дементьев // ВЯ, 1997. – № 1. 11. *Седов К.* Психолингвистические аспекты изучения речевых жанров / К. Седов // Антология речевых жанров: повседневная коммуникация. – М., 2007. – С. 124–136. 12. *Шмелева Т. В.* Речевой жанр: опыт общефилологического осмысления / Т. В. Шмелева // Collegium. – К., 1995. – № 1–2. – С. 20–32. 13. *Кибрик А. А.* Жанры и типы дискурса [Электронный ресурс] / Андрей Александрович Кибрик. – Режим доступа к ст. : http://www.philol.msu.ru/~otipl/new/main/courses/discourse/New/2008-vesna/8-genres.ppt. 14. *Гольдин В. Е.* Имена речевых событий, поступков и жанры русской речи / В. Е. Гольдин // Жанры речи. – Саратов, 1997. – С. 23–33. 15. *Арутюнова Н. Д.* Язык и мир человека / Нина Давидовна Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 896 с. 16. *Шмелева Т. В.* Жанроведение? Генеристика? Генология? / Т. В. Шмелева // Антология речевых жанров: повседневная коммуникация. – М., 2007. – С. 62–67. 17. *Юркевич А. С.* Записная книжка как жанр естественной письменной речи [Электронный ресурс] / А. С. Юркевич. – Режим доступа к ст. : http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/13.pdf. 18. *Ярмульская И. Ю.* Духовное послание как жанровая разновидность современного религиозного стиля [Электронный ресурс] / И. Ю. Ярмульская. – Режим доступа к статье: http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/13.pdf. 19. *Кравченко Ю. Д.* Жанр рецензии и его современная трансформация [Электронный ресурс] / Ю. Д. Кравченко. – Режим доступа к ст. : http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/13.pdf. 20. *Шейгал Е. И.* Инаугурационное обращение как жанр политического дискурса [Электронный ресурс] / Е. И. Шейгал // Жанры речи. – Саратов, 2002. – № 3. – С. 205–214. – Режим доступа к ст. : http://www.philology.ru/linguistics1/sheygal-02.htm. 21. *Анисимова Т. А.* Типология жанров деловой речи (риторический аспект) : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра филол. наук / Т. А. Анисимова. – Краснодар, 2000. – 41 с. 22. *Иссерс О. С.* Когнитивные и речевые стратегии в аспекте их функционирования в различных типах дискурса [Электронный ресурс] / О. С. Иссерс. – Режим доступа к ст. : http://www.philology.ru/linguistics1/sheygal-02.htm. 23. *Cook G.* Discourse and Literature / Guy Cook. – Oxford University Press, 1995. – 286 p. 24. *Nunan D.* Introducing Discourse Analysis / David Nunan. – London : Penguin Books, 1993. – 134 p.

© Рижикова М. Д.